

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

DETALJPLAN FÖR DEL AV
MALMBERGET 8:17, VITÅFORS

HUR SAMRÅDET HAR BEDRIVITS

Detaljplaneförslaget daterat 2022-08-15 har varit på samrådsremiss (samråd 1) under tiden 2022-09-14 till och med 2022-10-06. Efter samrådet har planområdet utökats och ett nytt samråd (samråd 2) har skett från 2023-04-03 till 2023-04-28. Forsvarsmakten fick förlängs svarstid till 2023-05-15.

Kungörelse har förts in i ortstidningarna NSD och Norrbottens Kuriren och anslagits på kommunens anslagstavla inför samråd. Handlingarna har skickats till kända sakägare samt berörda statliga och kommunala myndigheter för att samla in information, önskemål och synpunkter som berör planförslaget. Handlingarna har även funnits tillgängliga för allmänheten på samhällsbyggnadsförvaltningen samt på kommunens hemsida (www.gallivare.se/detaljplan) under samrådstiden.

Samrådsmöte har genomförts den 22 september i Folkets hus Gällivare mellan kl 18.30 - 20.00.

SAMMANFATTNING AV ÄNDRINGAR I PLANHANDLINGAR

Med anledning av inkomna synpunkter under samrådsförfarandet har främst följande förändringar skett av detaljplan för del av Malmberget 8:17, Vitåfors, Gällivare kommun, daterad 2023-07-07.

Följande har förtydligats i planbeskrivningen:

- Kapitel *Konsekvenser av planens genomförande* har uppdaterats med sammanfattning av bedömning från granskningsversion av miljökonsekvensbeskrivning
- Avsnittet *Dagvatten* har kompletterats
- Avsnitt *Kulturmiljö* har lagts till under rubriken *Bostäder och lokaler*
- Avsnitt *Artskydd* har lagts till under rubriken *Naturmiljö*
- Avsnitt *Skyfall och översvämning* har lagts till under rubriken *Risker och störningar*
- Avsnittet *Buller* har delats upp till *Industribuller* samt *Trafikbuller* under rubriken *Risker och störningar* och kompletterats
- Information om utredningar som bifogas till planhandlingarna har uppdaterats

Följande har förtydligats i miljökonsekvensbeskrivningen:

- Konsekvensbedömning av riksintresse för rennäring och påverkan på rennäring i övrigt
- Konsekvensbedömning av riksintresse för kulturmiljövård
- Konsekvensbedömning avseende artskydd
- Beskrivning och konsekvensbedömning av påverkan på vattenmiljö

Följande bestämmelser har justerats:

- *Industri* har kompletterats i bestämmelse om markanvändning
- Grundkartan har uppdaterats och kompletterats

Övriga ändringar är främst redaktionella.

INKOMNA YTTRANDE

Följande yttranden har inkommit till och med 2023-04-28:

Samråd 1

- Länsstyrelsen Norrbottens län, 2022-10-06
- Trafikverket, 2022-10-04
- Lantmäteriet, 2022-10-05
- Försvarsmakten, 2022-10-11
- Vattenfall Eldistribution AB, 2022-10-06
- Skanova, 2022-09-14
- Miljö-, bygg och räddningsnämnden, 2022-09-27
- Baste sameby, 2022-10-17
- Ungdomsrådet, 2022-09-20

Samråd 2

- Länsstyrelsen Norrbottens län, 2023-04-28
- Trafikverket, 2023-04-24
- Lantmäteriet, 2023-04-20
- Försvarsmakten, 2023-05-15
- Vattenfall Eldistribution AB, 2023-05-04
- Skanova, 2023-04-19
- Ungdomsrådet, 2023-04-26

Nedanstående är ett sammandrag av de inkomna yttrande som följs av kommentarer. Yttrandena i sin helhet finns tillgängliga på kommunen, samhällsbyggnadsförvaltningen. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet.

Länsstyrelsen Norrbotten

Länsstyrelsens samlade bedömning

Samråd 1

Eftersom alla förutsättningar ännu inte är utredda och möjligen ännu inte kända är det svårt att bedöma om planförslaget kommer att behöva överprövas. Mycket kan dock lösas fram till granskningsskedet men i nuläget är konsekvenser av planen inte tillräckligt beskrivna. Framför allt handlar det om riksintresset kulturmiljö, miljö kvalitetsnormer, hälsa och säkerhet, naturmiljö och klimatförändringar. Tillkommande underlag kan innebära att även plankartan kan behöva ses över.

Samråd 2

Alla förutsättningar och konsekvenser av planförslaget är fortfarande inte utredda. Länsstyrelsen kan inte heller i detta skede bedöma om förslaget till rubricerad detaljplan strider mot de intressen länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900). De sedan samråd 1 utökade planområdena föranleder inte någon ny bedömning.

Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap 10 § PBL och nu kända förhållanden att det inte är uteslutet att planen kan komma att överprövas.

Prövningsgrunder enligt PBL 11 kap. 10§

Riksintresse Flyg

Riksintresse flyg och det allmänna intresset totalförsvaret: Av samrådsredogörelsen bör framgå vilka synpunkter som lämnats av Gällivare flygplats och Försvarmakten.

Kommentar: Samrådsredogörelsen redovisar samtliga inkomna synpunkter. Varken Gällivare flygplats eller Försvarmakten har något att erinra mot planförslaget.

Riksintresse Kulturmiljö

Samråd 1

Länsstyrelsen anser inte att de aspekter som bör vara viktiga för riksintresse kulturmiljö i en MKB, har undersökts. Här är det främst bostadsområdet Koskullskulle som påverkas. Det är den påverkan som industrin orsakar där som ska analyseras. Man behöver också föreslå åtgärder för att mildra eventuell skada och negativ påverkan. Påverkan på riksintresse Malmberget-Koskullskulle är dessutom kumulativ eftersom Malmberget som gruvsamhälle i princip kommer att uttraderas.

Riksintressebeskrivningen fokuserar på gruvsamhällena Malmberget och Koskullskulle, med både bostadsområden och industrianläggningar. Det som benämns som Bolagsområden avser de bostadsområden som gruvbolaget byggde upp för sin personal. Områden byggdes ut under lång tid från ungefär 1890-tal till 1960-talet. Bostadsområdena speglar tidens aktuella utformning för bostadsbyggande och även faser i gruvbolagets förändring, till exempel byggdes fler bostäder under, för bolaget, expansiva perioder. Den sociala skiktningen avspeglades bland annat i mer eller mindre rymliga och påkostade bostäder. Gruvanläggningarna har ingått i riksintresseområdet och man har valt att lyfta några äldre delar som uttryck för gruvans tidiga historia och de speglar även närheten mellan bostadsområde och industri.

Bostadsområdena är känsliga och påverkas av förändringar både inom bostadsområdet och inom närliggande industri. De senare förändringarna i industrimiljöerna och förändringar i den här stora skalan har inte bedömts som tillskott som fysiska uttryck för riksintresset.

Den anläggning som planeras nu innebär av allt att döma en stor förtätning, mycket högre bebyggelse och mer trafik. Länsstyrelsens slutsats är att Koskullskulle bostadsområde påverkas negativt genom att en större och tätare industrianläggning blir påtagligare och ”tränger sig på”. Bostadsområdet är relativt litet med viss andel äldre bebyggelse som ingår i riksintresse kulturmiljöns uttryck. Dessa speglar den tidiga uppbyggnaden av bostäder i och med gruvindustrins etablering. Området är grönt och luftigt. De äldre kvarteren har en historisk karaktär som kan komma att påverkas negativt då industrins närhet blir mer påtaglig. Byggnaderna i sig påverkas inte, men intrycket av industrins närhet förminskar uttrycket av äldre kvarter med en omsorgsfull utformning och god bostadsmiljö, i och med att ett upplevt avstånd, en barriär, till industrin minskar.

Den visuella påverkan blir inte obetydlig när det gäller de höga tornen. Hur man utformar tornen kan komma att ha betydelse. Om alternativa utformningar och placering jämförs, kan det innebära något mindre skada. Den visuella påverkan bör visas från fler håll i Koskullskulle för att man ska kunna bedöma skadan.

Detta är också till stor del ett stadsbildsvärde, här flyter värden ihop. Åtgärder för att minska skadan behöver föreslås. Om man gör det bör det innebära att både landskapsbildsvärden och kulturmiljövärden värnas bättre.

Samråd 2

Eftersom underlaget vad gäller kulturmiljöaspekter inte har uppdaterats kvarstår Länsstyrelsens synpunkter oförändrade sedan samråd 1, 2022-10-08, dnr 402-11692-2022.

Det innebär att vi inte kan bedöma eventuell skada på grund av planen. Det underlag som hittills har presenterats är bristfälligt då riksintresset kulturmiljö med uttryck har misstolkats och värden samt analys har presenterats felaktigt. I det som skrivs förstår man att det är områdets nuvarande allmänna karaktär som beskrivs, inte de kulturmiljövärden som är uttryck för riksintresset som man ska ta upp i planprocessen.

Det orsakar bekymmer i arbetsprocessen då vi inte kan bedöma konsekvenser och skador. I planprocessen ska man kunna bedöma konsekvenser och eventuell skada på kulturmiljövärden. En analys av riksintressets värden och påverkan ska tas fram och åtgärder för att minimera eller kompensera skadan ska föreslås. Det är inte gjort här. Skrivningar om riksintresset som är felaktiga och inte aktuella, förekommer i både MKB och Planbeskrivning. och visar att man inte har utgått från de värden och uttryck som finns i riksintressebeskrivningen. Tolkningen av riksintressets uttryck är felaktig och tolkningen av påverkan och skada blir då fel. Dessa skrivningar bör tas bort och ersättas med riksintressebeskrivningen / delar av denna och informationen om att underlaget ska kompletteras.

Länsstyrelsen ser situationen annorlunda än vad befintlig beskrivning gör gällande genom att riksintressets uttryck påverkas stort och en stor del av riksintresset (Malmberget) håller redan nu på att uttraderas. Påverkan är kumulativ vilket innebär att skadan blir sammantaget större. Hur Koskullskulles kulturmiljövärden kommer att påverkas är inte tydligt visat och inte heller analyserat i förhållande till den sammantagna skadan på riksintresset. Se även yttrande från samråd 1.

Kommentar: Som underlag till bedömning av påverkan på riksintresse kulturmiljö har kompletterande fotomontage från ytterligare fotopunkter i Koskullskulle tagits fram till samråd 2. En uppdaterad beskrivning av riksintressets uttryck och bedömning av påverkan på riksintresset har utförts av konsulter med kulturmiljökompetens, bland annat en byggnadsantikvarie. Det har sammanställts i en kulturmiljöanalys som inte var färdigställd till samråd 2. Planbeskrivning och MKB har uppdaterats med beskrivningen och konsekvensbedömningen. Den uppdaterade kulturmiljöanalysen bifogas till granskning.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Samråd 1

Föroreningar förekommer i området som delvis omfattar mark som sedan länge varit industrimark. I MKB framgår att aspekten gällande grundvatten och föroreningar i mark ska ingå i MKB. Det står bland annat att ”Risk för spridning av föroreningar och behov av åtgärder för att minska dessa risker beskrivs översiktligt.” Länsstyrelsen anser att beskrivningen av föroreningsrisker samt hur förorenade områden kommer att hanteras vid genomförandet av planen är alltför vag. Det måste säkerställas att ett genomförande av detaljplanen inte medför oacceptabla risker för spridning och exponering av föroreningar. Upplysningsvis kan följande 2 lagrum nämnas:

Den som äger eller brukar en fastighet ska oavsett om området tidigare ansetts förorenat genast underrätta tillsynsmyndigheten om det upptäcks en förorening på fastigheten och föroreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön enl 11 § kap 10 Miljöbalken en avhjälpandeåtgärd i ett förorenat område ska enligt 28 § förordningen

(1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd anmälas till tillsynsmyndigheten om åtgärden kan medföra ökad spridning eller exponering av föroreningar och när denna risk inte bedöms som ringa. I övrigt förutsätter Länsstyrelsen att aspekter gällande förorenade områden och efterbehandling behandlas i tillståndsansökan. Enligt den föreslagna detaljplanen ska dagvattnet separeras från processvatten och dylikt och avledas till klarningsmagasinet. Inför kommande granskning kommer planhandlingarna kompletteras med en utförligare beskrivning av dagvattenhanteringen. Länsstyrelsen har därför inte några synpunkter avseende dagvatten i detta skede.

Länsstyrelsen har av underlaget i ärendet (MKB och Planbeskrivning) inte kunnat hitta någon tillräcklig redogörelse för planförslagets konsekvenser, dvs den planerade etableringen av verksamheter för tillverkning av järnsvamp med vätgasteknik, inklusive ny logistiklösning, för människors hälsa och säkerhet enligt vad som framgår av 2 kap. PBL. Det är bland annat fråga om vilka konsekvenser för människors hälsa och säkerhet som planförslaget innebär, både direkt och indirekt (inklusive transporter av ämnen) för det aktuella planområdet och utanför detsamma. Det är en brist som måste avhjälpas. Länsstyrelsen har inte kunnat finna vilka risker som har identifierats och vilka skyddsåtgärder förutom avståndet i sig som planen avser ta höjd för. Det är en brist som måste avhjälpas i syfte att möjliggöra en bedömning av tillämningen av 2 kap. PBL, såvitt avser planens konsekvenser för hälsa och säkerhet. Att tala om sannolikheter för allvarliga olyckor, utan en relevant och tillräckligt tydlig beskrivning av bedömda risker är inte tillräckligt. Det framgår inte heller vilka konkreta risker och konsekvenser för dominoeffekter som planen kan komma att medföra. Att bara tala om absoluta avstånd beträffande hanteringen av farligt gods, (55m resp. 70 m) utan att redogöra för de specifika omständigheterna, i detta fall hantering av både vätgas, liquified natural gas (LNG) med mera är inte tillräckligt. Erfarenheterna av vätgashantering är exempelvis begränsade, varför en tillräcklig beskrivning är viktig. Vidare framgår inte hur planen har beaktat risken för antagonistiska risker, med åtföljande påverkan och effekter i omgivningen, kopplat till hälsa och säkerhet. Även det är en brist.

Länsstyrelsen uppfattar att kommunen inte har redovisat vad bedömningen bygger på i fråga om att planen inte medför oacceptabel bullerpåverkan, framför allt i anslutning till närmaste bostäder. Det är en brist som måste avhjälpas. Länsstyrelsen bedömer att det inte kan uteslutas att det med hänsyn till den planerade verksamhetens utformning och utseende, inte är möjligt att begränsa buller i tillräcklig utsträckning vid närmaste bostäder. Kommunen bör redogöra för vad som menas med en marginell ökning av den totala ljudnivån (sammanvägt buller från väg, järnväg och industri) och var så bedöms äga rum under byggskede och även i driftskede. Kommunen anger att resultat för de undersökningar som berör aktuellt planområde kommer att kompletteras till granskningsskedet. Det måste redovisas om det finns, eller hur det kan skapas tillräckliga geotekniska förutsättningar för att förverkliga planen, med de byggnadsverk och förhållanden som råder.

Samråd 2

Länsstyrelsen håller fast vid att det är vagt beskrivet hur förorenade områden kommer att hanteras vid genomförandet av planen. Länsstyrelsen förutsätter att aspekter gällande förorenade områden och efterbehandling behandlas i tillståndsansökan.

Dagvattenhanteringen är fortfarande mycket översiktligt beskriven. I miljökonsekvensbeskrivningen framkommer enbart några översiktliga riktlinjer och hänvisningar till att en dagvattenutredning och kontrollprogram ska hanteras inom ramen för tillståndsprovningen. Av handlingarna framgår att dagvattnet ska ledas till befintligt

klarningsmagasin. Länsstyrelsen anser att dagvattenhanteringen och dess miljöpåverkan bör utredas mer grundligt redan i detaljplaneskedet.

- Har befintligt klarningsmagasin kapacitet att hantera det ökade flödet från avrinningen?
- Finns det behov av fördröjningsåtgärder inom planområdet?
- Hur kommer den ökade föroreningsbelastningen från dagvatten att påverka ekologisk och kemisk status i Lina älv?

Enligt kommunen bedöms påverkan preliminärt bli liten, men Länsstyrelsen anser att det bör göras en mer fördjupad analys baserad på kvantitativa utsläpp. Gällivare kommun anger att: Gällande klimatanpassning redogörs det för inom ramen för respektive relevant kapitel (det vill säga: vattenmiljö, risk- och säkerhet respektive grundvatten och föroreningar i mark). (MKB s.14) Jag har gått genom angivna kapitel i Planbeskrivning och MKB, samt kapitel om dagvatten och inte funnit något om klimatanpassning i följande kapitel: vattenområden, risk- och säkerhet, dagvatten.

I avsnitt Förorenad mark och Grundvatten (s.50 Planbeskrivning) beskrivs problematiken översiktligt rörande ämnet, men det anges ingen klimatanpassningsåtgärd för att minska risker för människa, miljö och egendom. Vad gäller dammsäkerhet behöver det utredas om framtida klimatförändringsrelaterade nederbördsförhållanden kan föranleda risk för förorenings spridning i och utanför planområdet dit föroreningar kan spridas. Om så är fallet behöver riskreducerande åtgärder anges och vidtas. Länsstyrelsens bedömning från tidigare samråd kvarstår: Gällivare kommun behöver utreda om ökade risker kan uppstå, i och utanför planområdet, för människa, miljö och egendom till följd av klimatförändringar.

Det gäller om ökad och förändrad nederbörd kan påverka nedanstående aspekter/förhållanden, så att det uppstår ökad risk för människa, miljö och egendom:

- Utsläpp av processvatten och dagvatten från planområdet
- Risk och säkerhet avseende dammbrott
- Grundvatten och föroreningar i mark.

Ytterligare aspekter som behöver behandlas gällande klimatanpassning är nedanstående:

- Hårdgörande av ytor och stora takarealer innebär att avrinning behöver dimensioneras efter förväntade nederbörds mängder. Recipientpåverkan behöver belysas.
- Förändrad karaktär på vinternederbörd kan innebära att takkonstruktioner behöver dimensioneras med säkerhetsmarginal.
- Områden där miljöfarliga substanser förvaras, behöver säkras från översvämningssituationer orsakade av kraftiga regn.

I det fall utredningar påvisar risker behöver riskreducerande åtgärder anges och vidtas.

Kommentar: I planbeskrivningen och MKB:n har kompletterats med fördjupad information kring förorenad mark.

En dagvattenplan har bifogats till planhandlingarna. I dagvattenplanen redovisas förslag på hantering av dagvatten inom planområdet samt gruvindustriområdet i sin helhet. I den ingår även förslag till skyfallshantering. Dagvattenplanen har sammanfattats i planbeskrivning och

MKB:n. Kommunen anser att dagvattenhantering samt utformning och placering av byggnader med hänsyn till klimatanpassning bättre hanteras i tillståndsansökan och kommande bygglovsprövning. Några bestämmelser har därmed inte lagts in på plankartan.

Planhandlingarna har kompletterats med beskrivning och bedömning av påverkan på recipient och vattenmiljö. För LKAB:s tillståndsansökan enligt miljöbalken för den samlade verksamheten i Malmerget har flertalet utredningar och beräkningar avseende recipientpåverkan tagits fram. Dessa ligger som bilagor till inlämnad tillståndsansökan och har använts som underlag vid bedömning för detaljplanen.

LKAB:s sandmagasin och klarningsmagasin ligger utanför planområdet. Vid val av plats för de nyttillkommande anläggningarna har risk och säkerhet avseende dammbrott haft avgörande betydelse. Platserna har valts så att de ligger platser i terrängen där det finns risk för att vätgasproduktionsanläggningar, direktreduktionsanläggningar eller apatitverk skadas vid eventuellt dammbrott. Det har också utretts att anläggningsarbetena inte kan orsaka risk för dammbrott. I LKAB:s ansökningshandlingar i miljöbalksprövningen, som till skillnad från detaljplanen även omfattar dammarna, redovisas omfattande utredningar avseende risk för dammbrott. Där framgår att dammanläggningarna dimensionerats för att klara bland annat skyfall. Systemet kommer att ha en kapacitet som med stor marginal överstiger de flöden som normalt föreskrivs (Riktlinjer för bestämning av dimensionerande flöden för dammanläggningar), vilket också ger stora marginaler för eventuella klimatrelaterade förändringar. Dimensionerande flöden för sandmagasinet har beräknats både i form av 100-årsregn och så kallade klass I-flöden. Ett klass I-flöde innebär tillskottet från en total nederbörds mängd som fås under en nederbördssekvens där extrema nederbörds mängder kommer under 14 dagar. Flödenas återkomsttid kan inte anges med denna metod men en jämförelseanalys indikerar att dessa flöden motsvarar 10 000-årsregn. Synpunkten här därmed inte medfört några ändringar i planhandlingarna eller MKB:n.

Texten i MKB:n om buller har fördjupats med de bullerutredningar som genomförts för miljöbalksprövningen som underlag. Texten om trafikbuller har kompletterats med resultat från beräkningar.

Miljökvalitetsnormer (MKN) och Natura 2000

Samråd 1

I underlaget framgår att utredningar avseende påverkan på vattenmiljöer pågår; Exempelvis om processvattensystem, vattenuttag från angränsande vattenförekomster och utökning av klarningsmagasin. Det går därför inte i detta skede att avgöra om planförslaget är förenligt med gällande miljökvalitetsnormer för vatten och hur Natura 2000 (Lina älv) påverkas och hur kommunen bedömt påverkan på grundvattenförekomsten som löper längs Lina älv.

Samråd 2

För vattenfrågorna är det samma läge som Länsstyrelsen yttrade sig om vid samråd 1. I underlaget framgår att utredningar avseende påverkan på vattenmiljöer pågår. Kommunen hänvisar till att det ska finnas beskrivet i granskningshandlingarna. Exempelvis om processvattensystem, vattenuttag från angränsande vattenförekomster och utökning av klarningsmagasin. Det går därför inte att avgöra om planförslaget är förenligt med gällande miljökvalitetsnormer för vatten, eller vilka kompletteringar som eventuellt behövs för att svara på det.

Kommunen bedömer preliminärt att detaljplanen innebär en liten påverkan på vattenmiljöer. Det går inte att bedöma om det stämmer. Beroende på utfallet i utredningarna behöver kommunen beskriva vattenförekomsterna Naalöjärvi och Naalöjärviäcken i miljökonsekvensbeskrivningen, alternativt förtydliga varför detaljplanen inte har någon inverkan på dessa vattenförekomster. I samrådshandlingen framgår inte att dessa vattenförekomster har kraftigt förhöjda halter av nickel och uran samt att det förekommer missbildade fiskar i Naalöjärvi. Detaljplanen kan inte tillåtas om den riskerar att försämra status ytterligare avseende nickel (prioriterat ämne) och uran.

Kommentar: En dagvattenplan har kompletterats till granskning. Sammanställning av dagvattenplanen samt uppdaterad bedömning av påverkan på vattenmiljöer har inarbetats i planbeskrivningen och MKB:n.

Råd enligt 2 kap. PBL

Planförslaget strider inte mot gällande fördjupade översiktsplan.

Samråd 1

Inom planområdet finns fynd av skyddade arter. I planbeskrivningen anger man att påverkan på identifierade fågel- och naturvärden till stor del undviks. I området för vätgasproduktion behöver naturvärden och arter utredas vidare men i övriga delar anger man att påverkan kan minimeras genom att lokalisera verksamhet till andra delar än de med naturvärden eller genom att tillämpa åtgärder för att gynna fågelarter på närliggande platser. För att kunna bedöma påverkan på de skyddade arterna behöver man beskriva vilka åtgärder man kommer att vidta. Undvikande genom att lokalisera byggnader till andra platser är också en åtgärd. Inom ett naturvärdesobjekt i området för vätgasledning har man vid inventering funnit grodyngel. Om verksamheten innebär att groddjur och de potentiella livsmiljöer för groddjur som finns inom området kan påverkas behöver man inventera groddjur inom området, säkerställa vilken art det rör sig om samt beskriva påverkan. Orkidéen knärot har hittats inom planområdet. Knärot är rödlistad som sårbar (VU) och om arten påverkas kan artskyddsdispens krävas. Förekomst och påverkan behöver utredas vidare och belysas ytterligare i kommande skede.

Samråd 2

Samrådshandlingen ger fortfarande inga svar på hur påverkan skyddade och skyddsvärda arter ska hanteras. En artskyddsutredning behöver genomföras där man redogör för följande steg:

1. Redovisa vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika påverkan samt vilka skyddsåtgärder som planeras för att minimera påverkan på varje art.
2. Redogör för om och hur något av förbudet i Artskyddsförordningen (4 – 9 §§) kommer att aktualiseras trots att undvikande åtgärder och/eller skyddsåtgärder vidtas.
3. Redovisa för vilka arter ansökan om dispens enligt 14 eller 15 §§ artskyddsförordningen kommer att göras. Vid ansökan om artskyddsdispens ska en fördjupad artskyddsutredning för aktuell art finnas bifogad.

Fokus ska vara på följande arter:

- N- och n-arter (bilaga 1 artskyddsförordningen),
- fågelarter som finns upptagna i bilaga 1 i Fågeldirektivet samt övriga rödlistade och skyddsvärda och fågelarter (till exempel med nedåtgående trend),
- nationellt fridlysta arter (bilaga 2 artskyddsförordningen)
- rödlistade arter och övriga skyddsvärda arter

Påverkan på Natura 2000-området kan fortfarande inte bedömas då påverkan på ytvatten fortfarande utreds.

Kommentar: Rapport med sammanställning av kompletterande utredningar avseende naturmiljö och skyddade arter har bifogats till granskning. Bedömning av påverkan på Natura 2000-området har kompletterats till granskning. Resultatet samt uppdaterad bedömning av påverkan på naturmiljö, arter och Natura 2000 har inarbetats i planbeskrivningen och MKB:n.

Landskapsbild

Fotomontaget (Figur 14 MKB) ger en helt annan uppfattning av påverkan på landskapsbilden än analysen (Figur 13 MKB) vilket också kopplar till påverkan på riksintresseområdet Koskullskulle.

Koppling till miljömålen

Förslaget till detaljplan innebär, om verksamheten möjliggörs, att utsläppen av koldioxid till luft minskar, vilket är den stora miljömålsvinsten. Samtidigt kan planen medverka till viss negativ påverkan på andra områden, exempelvis god bebyggd miljö.

Klimatanpassning

Kommunen anger, i linje med vad Länsstyrelsen yttrade vid avgränsningssamrådet om MKB:n följande: ”Justering av avgränsning av MKB efter genomfört samråd. MKB:n kommer att behandla det som länsstyrelsen framfört i sitt yttrande. Gällande klimatanpassning redogörs det för inom ramen för respektive relevant kapitel (det vill säga: vattenmiljö, risk- och säkerhet respektive grundvatten och föroreningar i mark).” Länsstyrelsen kan inte återfinna några utredningar, bedömningar eller analyser där effekter av framtida klimatförändringar eller klimatanpassning beaktas på ett tydligt sätt, vad gäller de ovan angivna områdena och under de angivna kapitlen. Klimatförändringar omnämns i allmänna termer under rubriken ”Grundvatten och föroreningar i mark” samt i planbeskrivningen under ”Grundvatten” och ”Förorenad mark”. Kommunen behöver se till att relevanta utredningar och analyser görs samt att, i förekommande fall, planområdet planeras så att klimatanpassningsåtgärder vidtas. Det behöver tydligt framgå och regleras i planbeskrivning och om möjligt på plankarta.

Rennäring

Hur kan damning från planområdet påverka renbetet i närliggande betesområden utanför LKAB:s industriområde vid Vitåfors? Vad ska göras för att minska eller helt undvika damning? Hur påverkas renarna av dammet? Hur kan fordonsrörelser till och från planområdet påverka rennäringen utanför LKAB:s industriområde vid anläggnings och driftsfas. Vilka transporter kommer förekomma? Och vad kan man göra för att minska transporternas påverkan på rennäringen?

Kommentar: Kommunen noterar synpunkt avseende landskapsbild och klimatanpassning. Kommunens kommentar avseende klimatanpassning kan läsas på sida 7.

Texten om rennäring har utvecklats med de utredningar som genomförts som underlag för tillståndsansökan enligt miljöbalken som underlag.

Trafikfrågor

Länsstyrelsen hänvisar här till Trafikverkets samrådsyttrande.

Synpunkter enligt annan lagstiftning

Länsstyrelsen noterar att planbeskrivningen anger att det kan bli aktuellt med anmälan om vattenverksamhet alternativt ansökan om tillstånd för vattenverksamhet gällande bortledning av grundvatten.

Kommentar: Kommunen noterar synpunkterna avseende trafikfrågor och anmälan alternativt ansökan om vattenverksamhet.

Trafikverket

Samråd 1

Det saknas en helhetsbeskrivning på transporter, både avseende godsflöden till/från området och arbetspendling vid produktion samt en beskrivning av byggtransporterna och en jämförelse mot nuläget (idag).

Hur byggtransporterna avses att genomföras behöver beskrivas både avseende standardtransporter, men också de transporter som är stora, ”oversize”.

Vilka volymer, vikt, tåg/dygn räknar man med när omställningen är gjord? Detta påverkar järnvägens kapacitetsutnyttjande, och förändringar är bra att veta i så tidigt skede som möjligt.

Vilka delar av infrastrukturen (väg, järnväg) kommer att nyttjas för transporter till och från området?

Kan man säga något om transporter som indirekt kommer att genereras från verksamheten på grund av följdverksamheter?

Även beskrivning av bullersituationen med jämförelse mellan idag och vid produktion längs väg och järnväg behöver utvecklas när omfattning av antalet transporter och transportvägar är kända.

Av handlingarna framgår att alternativa transportvägar kommer utredas och presenteras i den kommande ansökan och MKB för planerade verksamheter. Trafikverket förutsätter att dialog mellan Bolaget (Hybrit) och Trafikverket sker inför kommande miljötillståndsansökan.

Planbeskrivningen

s.27 Kollektivtrafik. Det är positivt att det finns kollektivtrafikförbindelse som möjliggör arbetspendling. Hållplatsen anges vara 1,3 km från planområdet. Det är relativt långt att gå. Kollektivtrafiksystemet måste förstås anpassas efter förutsättningarna, men t. ex. i Kol-trast (2012) anges att med mer än 600 m till hållplats i stadstrafik är det få som väljer att ta sig till fots till hållplatsen.

Avsnittet om transporter saknar en beskrivning av hur man tänker kring anslutning till området för gång/cykel.

s. 34 Byggskedet för den planerade demonstrationsanläggningen och kommande steg i omställningen bedöms kräva flera års byggnadsarbeten. Trafikverket vill upplysa om att

byggtiden för verksamheten sammanfaller med byggnation av E10 Morjärv-Svartbyn vilket bör tas med i planeringen av bolagets byggtransporter.

s.38 ”Planförslaget bedöms inte heller i övrigt inverka på riksintresset för kommunikationer eftersom planområdet ligger inom befintligt industriområde och således kan nyttja befintlig infrastruktur.”

Anslutande järnväg samt E45 är riksintressen. Transporter till och från området kommer att nyttja dessa väg- och järnvägsstråk. En ökad trafik kan påverka riksintresset, varför transporterna behöver utredas och beskrivas närmare i det fortsatta arbetet. Se Generella synpunkter ovan.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver utvecklas i beskrivningen av transporter, volymer, färdvägar och förändringar jämfört med dagens transporter. Detta för att rätt bedömningar av transporternas konsekvenser ska kunna göras. Se Generella synpunkter ovan.

Detta berör bland annat avsnitten Påverkan på riksintressen (sid 20), Buller/Konsekvenser av planförslaget (sid 26), Farligt gods (sid 30-33).

Samråd 2

Trafikverket har deltagit i samrådet för den pågående tillståndsansökan till fortsatt och utökad verksamhet vid LKAB på Malmberget där vi efterfrågat en transportutredning med redovisning av logistik och transporter i den miljökonsekvensbeskrivning som skulle tas fram.

Transporter finns beskrivna i detaljplanens handlingar med källhänvisning till en transportutredning tillhörande tillståndsansökan. Trafikverket har inte sett denna och har alltså inte tagit del av den gjorda bedömningen av trafiken i sin helhet.

Transporter, Riksintresse väg, järnväg

Planbeskrivningen redogör för tillkommande transporter till följd av verksamheten.

Uppförandet av första direktreduktionsanläggningen, vätgasproduktionsanläggningen och apatitverket beräknas pågå i tre-fyra år. Byggtrafiken bedöms öka med 1, 11 respektive 16 transporter det första, andra och tredje året för att minska till cirka tre per dygn det fjärde året och därefter fasas ut. Huvudsakligen bedöms dessa transporter utföras med lastbil från kusten via E10 till gruvindustriområdet. När nästa direktreduktionsanläggning uppförs blir det åter ett ökat antal byggtransporter under en period. Alternativa transportvägar för byggtrafik kommer att utredas och presenteras i kommande ansökan och miljökonsekvensbeskrivning för planerade verksamheter.

Antalet lastbilstransporter under normal drift bedöms minska. Trafikverket saknar redogörelse för hur persontrafiken kommer förändras avseende tillkommande trafik och var den kommer att gå. LKAB har tidigare uttalat att bara själva demonstrationsanläggningen kommer skapa ett par hundra arbetstillfällen som är en del i hela värdekedjan för fossilfritt stål. Bara drift- och underhåll av en anläggning av den här storleken bedöms handla om mellan 200–300 personer. Transporter av stora anläggningsdelar, specialtransporter kommer att behöva ske i låga hastigheter vilket påverkar framkomligheten för övrig trafik. I vissa fall kan väg etappvis behöva stängas av under begränsad tid för att släppa fram breda transporter. För dessa transporter krävs beslut om dispens från Trafikverket.

De verksamheter som planeras i planområdet bedöms inte medföra någon större skillnad i antal järnvägstransporter jämfört med vad som sker idag ("enstaka tågrörelser"). Trafikverkets uppfattning utifrån tidigare lämnade uppgifter från LKAB avseende järnvägstransporterna är att det bli en ökning med upp till 2 tåg om dygnet Gällivare-Boden och 4 tåg om dygnet söder om Boden. Frågan kommer dock att återkomma inom processen för miljötillstånd och Trafikverket planerar för att möjliggöra dessa transporter.

Risker med farligt gods

Trafikverket noterar att kommunens riskanalys visar att skyddsavstånd innehålls till de bostäder som finns längs vägarna och att inga skyddsåtgärder krävs.

Buller

Kommunen hänvisar till att den transportutredning som är utförd och att totala antalet transporter kommer att minska vid framtida drift och att det inte föreligger någon risk för överskridande av riktvärden för buller. Här behöver det tydliggöras om detta gäller även om man räknar med personbilstrafiken.

Flyget

Trafikverket noterar att flyghinderanalyser har genomförts utan anmärkningar på vald placering avseende flyghinder eller framtida banförlängning av Gällivare flygplats samt att höga anläggningsdelar kommer att förses med flyghindermarkering enligt Transportstyrelsens föreskrifter.

Kommentar: Det pågår en dialog mellan Trafikverket och verksamhetsutövaren kring de transportbehov som förväntas. Den transportutredning som tagits fram för tillståndsansökan bifogas till granskningshandlingarna. Till granskning bifogas även en sammanställning av uppskattad ökning av personbilstrafik vid ett genomförande av planen. Ökning bedöms till ca 25 % trafikrörelser, totalt ca 3 400 trafikrörelser/dygn vilket även redovisas i planbeskrivningen. Som Trafikverket anger i yttrandet så hanteras frågan om transporter för verksamheten även i den nu inlämnade tillståndsansökan för verksamheten.

Avsnittet om buller i MKB har kompletterats med bland annat resultat från beräkningar av buller inklusive personbilstrafik.

Planbeskrivningen har till samråd 2 kompletterats med information om att det går interna bussar till gruvnedfarten inom Vitåfors industriområde från dess personalparkering. Planbeskrivningen har även kompletterats med information kring gång- och cykelanslutning till området. Kommunen noterar att Trafikverket inte lämnat någon kompletterande synpunkt vid samråd 2 kring dessa frågor och tolkar det som att synpunkten är tillgodosedd.

Lantmäteriet

Samråd 1

Rubriken "Genomförandetid" ska vara på samma rubriknivå som till exempel rubriken "Egenskapsbestämmelser för kvartersmark". Genom att rätt rubriknivå på rubriken används, framgår det att genomförandetid inte är en egenskapsbestämmelse.

Förtydliga gärna under fastighetsrättsliga frågor vem som ska bekosta upphävandet av ledningsrätterna.

Det finns inte angivet i planhandlingarna vilken version av plan- och bygglagen (med hänvisning till SFS-nummer) som används vid handläggningen av detaljplanen. Med tanke på framtida digitalisering är det också bra om det anges vilka föreskrifter och allmänna råd som tillämpas i planarbetet.

Samråd 2

Lantmäteriet har inget att erinra.

Kommentar: Kommunen noterar att Lantmäteriet inte har något att erinra mot planförslaget efter de justeringar som gjorts efter samråd 1.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution har inlämnat samma yttrande som under samråd 1 och samråd 2. Eftersom flytt av ledningarna ej är fastställda ännu kan inte Vattenfall Eldistribution ge specifika detaljer kring vart i planen vi önskar l-område, för ledningarna. Vattenfall Eldistribution önskar därför en fortsatt dialog med kommunen och exploatören kring den aktuella detaljplanen för att säkerställa våra rättigheter för ledningarna. Som det ser ut just nu i planeringen av flytten av ledningarna kommer en av ledningarna att korsa planområdet.

Vattenfall Eldistribution önskar även dialog kring induktion och spänningsättande jordfelsströmmar vid exempelvis rörledningar av metall. För ny elanläggning som placeras i närheten av Vattenfalls nätanläggning gäller att matningen till denna skall vara försedd med extra yttre isolation på så lång sträcka att isoleravstånden uppnås. I yttrandet hänvisas till Telestörningsnämndens (TSN) meddelande nummer 21. [6]

Vid detaljplaneläggning ska mark för luftledningen reserveras med planbestämmelsen 1. l-området ska uppgå till minst 40 meter plus avståndet mellan ledningens yttre faser. Storleken på l-området kan variera utifrån spänningsnivå på luftledningen samt vilken typ av verksamhet som det planläggs för. Utöver ett minsta skyddsavstånd enligt ovan ska försiktighetsprincipen tillämpas avseende EMF.

Kommentar: Det pågår en dialog mellan verksamhetsutövaren LKAB och Vattenfall Eldistribution kring ny lokalisering av ledningarna inom Vitåfors gruvområde. Ansökan om ändring av koncession är inlämnad till Energimyndigheten. Någon bestämmelse kring ny dragning avses inte att regleras på plankartan utan föreslås att säkerställas genom fastighetsförrättning, ledningsrätt alternativt genom avtal. Detta för att möjliggöra en ökad flexibilitet över tid då en avveckling av ledningarna planeras på sikt.

Skanova

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen vid samråd 1 och samråd 2.

Skanovas teleanläggningar/rättigheter berörs inte/påverkas inte av rubricerat planförslag. Om Skanova tvingas vidta undanflyttningsåtgärder eller skydda telekablar för att möjliggöra exploatering förutsätter Skanova att den part som initierar åtgärden även bekostar den.

Om så önskas kan ledningarna skickas digitalt i dwg-format för att infogas på plankartan.

Kommentar: Kommunen noterar yttrandet.

Miljö-, bygg och räddningsnämnden

Nämnden lämnade in ett yttrande vid samråd 1.

Nämnden efterfrågar vilket ÅTD är beräknat för aktuella transporter till området (kopplat till farligt gods).

Räddningstjänsten har i samråd med LKAB/HYRBIT tagit del av information att mängden transport av blå välgas kommer vara stora dock lite oklart om det kommer ske via väg eller järnväg eller en blandning däremellan. Räddningstjänsten kommer fortsätta samråd med LKAB och Hybrit i dess tillståndsprocess om riskanalys och intern beredskap utifrån farlig verksamhet enligt 2 kap 4 § Lagen om skydd mot olyckor för att säkerställa att verksamhet(-erna) bedrivs på ett betryggande sätt och att resurser och kompetens finns tillgänglig i händelse av olycka.

I detaljplanen föreslås en minskad lovbefrielse för byggnader utan personalutrymme upp till 200 kvm byggnadsarea. Lovbefrielsen bör i stället avse komplementbyggnader/byggnader som behövs för verksamheten (utom personalutrymme) för att säkerställa att den nya verksamheten inte hamnar inom bestämmelse om lovbefrielse. Lovbefrielsen bör även gälla för upp till 200 kvm bruttoarea, dvs den sammanlagda ytan av alla våningsplan får inte överstiga 200 kvm bruttoarea. Den regleringen som föreslås i planen innebär exempelvis att en byggnad kan uppföras i flera våningar så länge som denna endast uppgår till max 200 kvm byggnadsarea utan lov.

Nämnden önskar att Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen ska beakta de kumulativa effekterna avseende den sociala påverkan för närboende och kringliggande områden.

Kommentar: Någon mätning av ÅDT för lastbilar för Kullevägen har inte använts vid bedömning av skyddsavstånd för farligt gods. Enligt information från Nationella vägdatatabasen (NVDB) har Mellanvägen väster om Kullevägen ett uppmätt ÅDT av lastbilar på cirka 370 fordon. Mellanvägen öster om Kullevägen har ett uppmätt ÅDT på cirka 130 lastbilar. Bedömning av skyddsavstånd har gjorts utifrån ett högsta värde på 2200 ÅDT, vilket anses ligga inom god marginal till ÅDT på anslutande vägar.

Bestämmelse om minskad lovplikt har ändrats till att avse bruttoarea. Inom ett industriområde används inte begreppet komplementbyggnad. Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen anser inte att det finns något syfte med att ändra formulering på bestämmelsen.

Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen konstaterar att nämnden inte inkommit med något yttrande under samråd 2 och tolkar det som att tidigare synpunkter är tillgodosedda.

Ungdomsrådet

Ungdomsrådet tycker att förslaget är positivt och har inget att invända emot under samråd 1 och samråd 2.

Kommentar: Kommunen noterar yttrandet.

Försvarsmakten

Försvarsmakten bedömer vid samråd 1 och samråd 2 att planförslaget i sin utformning inte riskerar medföra påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del.

Kommentar: Kommunen noterar yttrandet.

Baste sameby

Baste sameby har lämnat in en skrivelse där den sammanlagda störningen för samebyns årstidsland redovisas. Där redovisas befintliga störningar samt framtida intrång som planerade projekt kan medföra för samebyn.

Förväntade konsekvenser som aktuell detaljplan direkt anses innebära:

Trafikintensiteten kommer öka i samband med byggnationen av direktreduktionsanläggningen för järnsvamp och anläggningarna för produktion av vätgas. Ökade transporter innebär ökad risk för renen att bli skadad eller dödad genom påkörning på väg eller järnväg. Angivna transportvägar till Vitåfors i samrådsunderlaget, väg 831 och väg 860, går genom Baste samebys vinterbetesland. Samebyn har betande renar i området under vintern. Den ökade trafiken kommer också innebära en fara för renskötare som dagligen är ute och bevakar renhjorden. Även under drifttiden är risken hög att renar skadas eller dödas genom påkörning på väg eller järnväg.

Under byggskedet kommer bullernivåerna vara höga inom industriområdet i Vitåfors. Bullret omfattas av kompressorer, facklor, ventilation, fläktar, kylning, transformatorer, motorer och transportörer. Den korta, 2–3 år, projektiden innebär arbete året om. Samebyn har fått information om att arbetet kommer utföras året om i 7–12 timmar/dag. Området runt Vitåfors är Baste samebys vinterbetesland och en av samebyns vintergrupper betar i området. Renskötare har erfarenhet av att renar är känsliga mot buller. Honrenar är speciellt känsliga för störning. Samebyn befarar att betesron kommer påverkas avsevärt i området.

Ett reduktionstorn kommer inte vara tillräckligt för LKAB:s framtida produktion av koldioxid fritt stål. Det finns en farhåga inför framtiden om att fler reduktionstorn kommer byggas och då ökar effektbehovet. När effektbehovet ökas kommer med stor sannolikhet även fler kraftledningsgator och eventuellt ställverk att byggas, vilket kommer innebära ytterligare betesmark som tas i anspråk. SSAB i Luleå har sett att det går att lagra vätgas i bergutrymmen. Med ökad koldioxid fri produktion kommer med stor sannolikhet även mer vätgas behövas i framställningen och då är frågan var kommer den att lagras?

Kommentar: En rennärlingsanalys har tagits fram i samråd med Baste sameby till miljötillståndsansökan för planerad verksamhet. Resultatet från analysen redovisas och sammanfattas i planbeskrivningen och MKB:n.

I miljötillståndsansökan har en transportutredning tagits fram och bifogas detaljplanen. Till detaljplanen har det även tagits fram ett PM som redovisar en uppskattning av tillkommande personbilstransporter vid ett genomförande av planen. Dessa sammanfattas och har använts som underlag vid konsekvensbedömning i MKB:n och planbeskrivningen. Anläggandet av verksamhetsområde kan ge upphov till buller till exempel vid schaktning, sprängning och pålning. Buller från verksamhetsområdet under byggtiden hanteras och regleras utifrån Naturvårdsverkets riktvärden och allmänna råd om buller från byggplatser (2004:15). För att minska störningen under byggtid kan ljuddämpande skyddsåtgärder eller begränsning av tider på dygnet som åtgärderna utförs bli aktuella. Under byggtiden kan förebyggande bullerreducerande skyddsåtgärder för att reducera risken för att olyckor med fordon bli aktuellt. Mätning av bullernivåer sker normalt sett under byggtiden för att kontrollera behovet av skyddsåtgärder. Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus används normalt inte i byggsleden. Verksamhetsutövaren ansvarar för att följa gällande riktvärden.

Vid eventuella störningar från byggarbetsplatser så är det kommunen som är tillsynsmyndighet.

Gällivare flygplats

Yttrande inkom under samråd 1 från Gällivare flygplats som genom undertecknad inte har något att erinra mot planförslaget. Underlag för yttrandet är den av LFV utförda (2022-01-04) flyghinderanalysen med Dnr D-2021-27225.

Kommentar: Kommunen noterar yttrandet.

MEDVERKANDE

Marcus Zetterqvist, planeringschef

Sofie Rynbäck, planarkitekt

Alexander Kult, förvaltningschef Samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen

Gällivare kommun

Upprättad 7 juli 2023